

Preek over Jozua 9: de Gibeonieten

Als mensen aan mij zouden vragen wat mijn favoriete televisie-programma is dan kom ik waarschijnlijk niet veel verder dan 'Studio sport'. Iedereen die mij een beetje kent weet dat ik nog altijd heel graag naar een potje voetbal kijk. Maar dat is ongeveer ook het enige programma waar ik regelmatig naar kijk. Maar de laatste weken heb ik een aantal keer met veel belangstelling naar een paar EO programma's gekeken. Ik voel me van harte verbonden met de doelstellingen van de EO, laat daar geen misverstanden over bestaan, maar ik gun me nauwelijks tijd om naar de verkondigende programma's voor de eigen achterban te kijken. Hoe 'fijn' deze programma's ook ervaren worden door veel broeders en zusters, ik ervaar het toch altijd een beetje als preken voor eigen parochie.

Maar de laatste tijd heeft de EO een aantal programma's uitgezonden waar ze de actualiteit confronterend durft te bespreken en deze programma's zelfs heeft laten presenteren door mensen van buiten de achterban. En als ik heel eerlijk ben, zijn het deze programma's die we thuis hebben opgenomen, en met heel veel interesse hebben bekeken. Deze samenwerking met mensen 'van buiten' levert de EO natuurlijk weer de nodige kritiek uit eigen achterban op. Want Jojanneke van den Berge, die '*Jojanneke in de prostitutie*' presenteerde heeft eerst bij PowNed en later bij RTL 4 gewerkt. En ook judoka Dennis van der Geest, de presentator van '*Rot op naar je eigen land*' heeft voor zover bekend niet echt evangelische roots.

Twee confronterende programma's, waarmee de EO naar mijn overtuiging een geweldige bijdrage heeft geleverd aan de maatschappelijke discussies over prostitutie, prostitutiebezoek, loverboys, pooiers, moderne slavernij in een zogenaamde beschaafde wereld.

En ook werd zichtbaar en voelbaar dat er voor het enorme vluchtelingenprobleem geen 'kort door de bocht' antwoorden bestaan.

Ik ben dus enthousiast over de moed en de aanpak van de EO. Maar tegelijkertijd is de vraag terecht hoe ver je kunt gaan in een bondgenootschap met de wereld. Mag je The Passion laten spelen door niet-christelijke musici? En waarom bij de Mattheus Passion wel en bij The Passion niet, of andersom? Waar ligt de grens en blijven we wel duidelijk genoeg als het gaat om onze christelijke identiteit? Wezenlijke vragen, die niet alleen de EO raken, maar ook de christelijke politiek, de christelijke kerk en ons persoonlijke christelijke leven. Om maar een paar voorbeelden te noemen: onze kerkelijke gemeente werkt samen met de overheid in de aanpak van huiselijk geweld

of buitensporig drankgebruik. En dat lijkt ons legitiem. Maar daar waar de overheid zich wil bemoeien met christelijke standpunten over alternatieve relatievormen dan komt de vraag boven of de vrijheid van godsdienst niet in het geding is. Hoe wel, hoe niet, hoe ga je er mee om? Die vragen komen ook boven na het lezen van het bijbelgedeelte van vandaag. Het volk Israel en de Gibeonieten.

Wat is de situatie?

Het volk Israel is onder leiding van Jozua bezig met de inname van het Beloofde Land. Toen ik de vorige keer hier preekte over Jozua 2 - de verspieders die bij Rachab de hoer onderdak kregen, maar ook Rachab, die deel mocht gaan uitmaken van Gods volk, ja zelfs van Davids en Jezus' voorgeslacht - hebben we gezien dat deze inname ook een oordeel van God is over de inwoners van het land. De maat is vol. God kan de zonden niet langer aanzien. 400 Jaar hebben ze de gelegenheid gekregen om zich om te keren van hun goddeloosheid. Maar er was geen bekering. En nu is het volk al bezig met de voltrekking van Gods straffen. Enkele steden zijn inmiddels ingenomen. De steden die nu met inname worden bedreigd reageren verschillend. Een aantal koningen sluiten zich aaneen en menen op eigen kracht weerstand te kunnen bieden aan het oordeel van God. Maar de Gibeonieten doen het anders. De Gibeonieten bedenken een list zodat het misschien toch mogelijk is om aan de ondergang te ontkomen. Zij sturen een afvaardiging naar Jozua en z'n leiders. Zij bepakken hun ezels met versleten zadeltassen en oude wijnzakken, ze trekken opgelapte sandalen en versleten kleding aan en als proviand nemen ze uitgedroogd en verkruid brood mee. Zo komen ze bij Jozua. Wat zal dat met de Israelieten hebben gedaan. Ik kan me voorstellen dat het je ego wel heeft gestreeld. Je bevindt je als volk temidden van allemaal vijandige volken. Je bent enorm gehaat door je omgeving en dan komt daar in eens een volk aan die z'n vriendschap aanbiedt. Dat is voor Israel heus niet makkelijk. Wij kunnen dat ook ervaren. Stel je bent de enige christen in je klas, of de enige christen op de afdeling waar je werkt. Je kunt dan zo het gevoel hebben er niet bij te horen. En als er dan toch enkele klasgenoten of collega's hun sympathie voor je tonen, dan heb je al heel gauw de neiging om niet al te kritisch te zijn.

Nou, zo gaat dat dus ook ongeveer bij Israel. De Gibeonieten doen voorkomen alsof ze uit een ver land kwamen om met de Israelieten een vredesverdrag te sluiten. In eerste instantie is er nog wel enige twijfel maar de Gibeonieten weten hen te

overtuigen: *de naam van de HEER uw God heeft ons hier gebracht, want zijn roem is tot bij ons doorgedrongen (9:9)*. Blijkbaar hebben de Gibeonieten enige weet van de God van Israel. Waarschijnlijk hebben ze ook geweten dat het 'not done' was voor een Israeliet om de eed die hij eenmaal afgelegd heeft te verbreken. Van die wetenschap hebben ze handig gebruik gemaakt.

Aan de ene kant best slim van die Gibeonieten om zo onder de uitroeiing vandaan te komen. Maar aan de andere kant is het toch ook wel een behoorlijke vernedering om jezelf als slaven aan te bieden. Toen drie dagen later de steden van de Gibeonieten bereikt werden kwam het volk er achter dat ze zich hebben laten beet nemen. De Gibeonieten komen helemaal niet van ver. Ze komen uit de directe omgeving. Het volk moppert op Jozua en z'n leiders dat ze zich zo hebben laten beetnemen. De oorzaak is volgens onze tekst ook duidelijk. Die kunnen we lezen in vs. 14: *De Israelieten verzuimden de HEER om raad te vragen*. En nu zitten ze met de gevolgen.

Een eed is een eed. En een eed verbreken zal betekenen dat je Gods oordeel over je heen haalt. Vandaar dat Israel z'n woord houdt en de Gibeonieten een plaats gunt. Opmerkelijk is dan wel weer dat ze waterputters en houthakkers worden voor het altaar van de HEER. Het lijkt een beetje op een hemelse knipoog. Zoals ooit een heidense vrouw Jezus erop wijst dat de honden toch nog wel eens een brokje mee-eten van het voedsel dat de kinderen van tafel laten vallen, zo mogen de heidense Gibeonieten dicht bij het altaar van Israels God hun dienst verrichten. Het altaar, u weet wel, de plaats waar verzoening gebracht wordt door middel van de offerdienst van Israel. Ze werken niet in een of andere uithoek van Israel, maar daar – waar de ontmoeting tussen God en Zijn volk plaats vinden – bij het altaar mogen de Gibeonieten hun werk doen.

Als later de koningen van Kanaän horen wat de Gibeonieten gedaan hebben, dan zijn ze not amused. Het is verraad, roepen ze, en ze verzamelen hun legers en trekken op naar Gibeon. En dan smeken de Gibeonieten Jozua: Laat ons niet in de steek. En Jozua komt ze te hulp.

Maar weet u wat heel bijzonder is? U moet het volgende hoofdstuk er thuis maar eens op nalezen, dan komt niet alleen Jozua met zijn volk de Gibeonieten te hulp, maar ook God zelf! Hij strijdt mee vanuit de hemel. De hagel valt als stenen op hun aanvallers neer en met Gods hulp wordt de vijand verslagen. Gibeon heeft z'n heil gezocht bij Israëls God. En God komt voor hen op, alsof ze er altijd al bij hebben gehoord.

Opmerkelijke geschiedenis. De Israëlieten verzuimen God te raadplegen. Door die fout zitten ze voorgoed opgescheept met die heidense Gibeonieten. Maar God slaat recht met een kromme stok. Hij gunt de Gibeonieten een plaats vlak bij het altaar en strijdt voor hen alsof het Zijn eigen volk is. Want er is een verbond gesloten tussen Gods volk en Gibeon. Een samenwerkingsverband tussen heidenen en gelovigen. Is daarmee dat verbond goedgekeurd? Nee, dat lijkt me niet.

Om die list van de Gibeonieten als een bekering te zien gaat wel wat erg ver. Maar toch is deze stap van Gibeon heel wat meer te waarderen dan de stappen die de andere koningen namen. Zij probeerden in eigen kracht weerstand te bieden aan Israëls God. Net als Rachab zullen zij ook van Gods grote daden gehoord hebben. Maar in plaats van te schuilen onder de vleugels van Israëls God bonden zij de strijd aan met Gods volk, met alle gevolgen van dien. De Gibeonieten hebben overwogen hoe zij aan Gods straffen kunnen ontkomen. Dan maar slaven, dan maar jezelf overgeven. Wie weet, mogen we mee-eten van de kruimels die van de tafel vallen.

Wat kunnen wij nu leren van deze geschiedenis?

Toen Jozua en zijn leiders een verbond sloten met de Gibeonieten verzuimden zij God te raadplegen. Dat lijkt me een heel belangrijke les. Raadplegen we God bij beslissingen die we nemen? Zijn we daar biddend mee bezig, onderzoeken we Gods woord waarin Hij zichzelf heeft bekend gemaakt, maar ook Zijn wil voor ons leven, persoonlijk, als gemeente en als samenleving? Vooral ook als het gaat om samenwerken of samen leven met niet-christenen.

Nu staat er nergens exact in de bijbel of de EO wel mag samenwerken met niet-christelijke presentatoren of muzikanten. Er staat ook nergens of een kerk mag meewerken met een niet-christelijke voedselbank, of iets dergelijks. Maar de bijbel geeft wel principes aan. Bewerkt een samenwerking dat Gods naam meer wordt geëerd of doet het afbreuk aan de christelijke boodschap. Bewerkt de samenwerking dat mensen buiten de christelijke gemeenschap daardoor meer zich krijgen op wie God is, of moeten we water bij de wijn doen en een deel van de Boodschap inleveren om toch maar vooral te laten blijken dat christenen, kerken of omroepen nog helemaal niet zo vervelend zijn?

En dat geldt niet minder als het gaat om persoonlijke relaties. Brengen vriendschappen met niet-christenen je vrienden dichterbij God, of brengen deze

vriendschappen jou bij God vandaan? En dat dit helemaal geldt voor het aangaan van een huwelijksrelatie tussen een christen en een niet-christen moge duidelijk zijn. Wie beïnvloed wie? Wat is Gods verlangen in deze? Willen we ook daarin Gods wil zoeken? En als we het antwoord van God weten, accepteren we dat dan ook, of menen we dat God voor ons wel één keer buiten z'n boekje gaat?

In dergelijke beslissingen zullen we heel goed en heel eerlijk ons verstand moeten gebruiken. Israel liet zich veel te makkelijk om de tuin leiden. Het enige dat ze onderzochten was of de uiterlijke kenmerken overeen kwamen met wat ze zeiden. Nou, daar hadden die Gibeonieten wel voor gezorgd. Oude kleding en schoenen, oude wijnzakken en oud brood. De goedgegelovige Israëlieten lieten zich al te makkelijk van alles op de mouw spelden en binnen een paar dagen bemerkte Israel dat ze beetgenomen waren.

Een tweede leerpunt is dat God zijn volk – ondanks deze verkeerde beslissing – niet in de steek laat. Ik vind dat eerlijk gezegd een enorme geruststelling. God is zo onnoemelijk trouw. Ik kom nog wel eens lieve christenen tegen die zo kunnen worstelen met Gods leiding en Gods plan voor hun leven. Stel je nu toch eens voor dat je een keuze maakt die niet overeenkomt met Gods plan. Je kiest de verkeerde studie of baan, je trouwt met de verkeerde partner, wat doet God dan? Ik leer uit deze geschiedenis dat God je dan ook niet loslaat. Hij neemt ook die verkeerde keuze van jou op in zijn plan. Het loopt Hem niet uit de hand. Hij neemt deze situatie in Zijn hand. En daarmee moeten we natuurlijk niet zeggen dat het dus allemaal niet uitmaakt. Ga gerust je gang. God buigt alles wat wij verprutsen toch wel weer recht. Nee, grote beslissingen zoals je huwelijkspartner, studie of carrière moet je biddend maken. Hoe dichter jij bij God leeft, hoe minder kans we hebben dat we ons vergissen in onze beslissingen. Een goed op God afgestemde antenne is een belangrijke voorwaarde. Maar denk niet dat onze vergissingen, ons ten dele verstaan van Gods wil, voor Hem een reden zijn om ons los te laten. God is trouw, daar mogen we zeker van zijn! Ik denk zelfs dat het nog iets verder gaat.

Israel maakte een verkeerde keuze door zich in te laten met de Gibeonieten. Maar toen deze verkeerde keuze eenmaal een feit was tolereerde God dat niet alleen maar. Hij beschouwde vanaf toen de Gibeonieten als Zijn eigen volk. Toen Gibeon werd aangevallen door omringende steden, streed God voor Gibeon. Gibeon mocht, temidden van de Israëlieten God leren kennen, als een God die het opneemt voor zijn kinderen. Dienstdoend bij het altaar, dat altaar waar Israel z'n offers bracht, mochten

ook de Gibeonieten ontdekken dat Israels God een God van vergeving is. Een God met een hart dat wagenwijd openstaat voor ieder mens die z'n toevlucht bij Hem zoekt.

Zo is onze God. Het kan best heel goed zijn dat je voor jezelf tot de conclusie bent gekomen dat je keuzes hebt gemaakt in je leven die achteraf gezien niet goed zijn. Een verkeerde opleiding, een verkeerde baan gekozen, misschien zelfs ongehoorzaam geweest aan God in je partnerkeuze. Maar ook dan laat God je niet los en zal Hij er alles aan doen om je bij te staan op die ingeslagen weg. Toen Israel een verbond sloot met Gibeon was een eed een eed. En dat geldt voor huwelijken wat God betreft ook. Een eed blijft een eed en ook in deze situatie zal God je niet loslaten. In de vorige preek over Rachab hebben we gezien hoe Rachab en haar familie kwam schuilen onder de vleugels van Israels God. Het scharlaken koord uit haar venster zou je als symbool kunnen zien voor het kruis van Jezus. Zoals Rachabs familie schuilt achter het scharlaken koord, mag nu, wie bij het kruis van Jezus z'n toevlucht zoekt ontkomen aan het oordeel en het eeuwig leven vinden.

Vandaag hebben we gezien dat de Gibeonieten ondanks de verkeerde keuze van Israel hun dienst mochten verrichten met het zicht op het altaar. De plek van de verzoening.

Net als het scharlaken koord is ook dat altaar een richtingaanwijzer naar het kruis van Golgotha. Ieder Oudtestamentisch offer wijst naar het offer van Jezus. Aan ons – als volgelingen van Jezus – de taak om dat kruis zichtbaar te maken in deze wereld. We ontkomen er niet aan om samen te werken met niet- of anders-gelovigen. Laten we maar biddend en zoekend onze plaats innemen en ons steeds afvragen of wij door die samenwerking bij God worden weggetrokken of dat de ander daardoor dichter bij God kan komen.

Laat het zien, in woord en daad, bij die Heer is het leven goed. Bij Hem is vergeving, bij Hem is rust, bij Hem is uitzicht op een betere toekomst. Bij deze God moet zelfs de dood het eenmaal afleggen. Kom tot Hem, geef je over aan Hem, kom deel uitmaken van de groep van Zijn mensen, want bij die God is leven pas echt Leven! AMEN